

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор
ННІ «Каразінський інститут
міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«27» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: **С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини**

спеціальність: **С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)»**

спеціалізація: **С1.01 «Економіка»**

освітня програма: **Міжнародне підприємництво**

вид дисципліни: **обов'язкова**

факультет: **ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»**

2026/2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«27» серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Шолом Аліна Сергіївна,

к.еон.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

Протокол № 1 від 26.08.2026 року

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

 Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)», спеціалізація: С1.01 «Економіка»

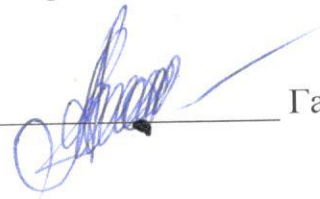
Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародне підприємництво» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

 Аліна ШОЛОМ

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»,

Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

 Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне підприємництво» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)», спеціалізаціями С1.01 «Економіка».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння сутності, форм, механізмів і сучасних тенденцій розвитку міжнародних економічних відносин, а також набуття навичок аналізу міжнародного економічного середовища та його впливу на діяльність суб'єктів міжнародного підприємництва.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування знань про сутність, структуру, суб'єктів, рівні та основні форми міжнародних економічних відносин;
- засвоєння закономірностей розвитку міжнародної торгівлі, міжнародного руху капіталу, трудової міграції, валютно-фінансових відносин, міжнародного науково-технологічного обміну та економічної інтеграції;
- формування здатності аналізувати міжнародне економічне середовище, глобальні ринки та чинники, що впливають на діяльність суб'єктів міжнародного підприємництва;
- набуття навичок оцінювання сучасних тенденцій, можливостей і ризиків розвитку міжнародних економічних відносин та їх впливу на підприємницьку діяльність;
- розвиток умінь використовувати статистичні, аналітичні та інформаційні джерела для дослідження процесів у світовій економіці та обґрунтування висновків;
- формування розуміння місця України у системі міжнародних економічних відносин, її участі у міжнародній торгівлі, русі капіталу, інтеграційних процесах та міжнародному підприємстві.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	—
Семестр	
3-й	—
Лекції	
32 год.	6
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	6
Лабораторні заняття	
—	—
Самостійна робота	
42 год.	78
Індивідуальні завдання	
—	—

* у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дисципліна

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері міжнародного підприємництва з урахуванням закономірностей функціонування глобальних ринків, міжнародної економічної інтеграції, економічних ризиків і викликів у міжнародному середовищі. Фахівці володіють компетенціями для прийняття стратегічних рішень, управління міжнародними бізнес-проектами, прогнозування економічних процесів, ефективної оцінки ризиків, використання цифрових технологій та інновацій у підприємницькій діяльності.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ФК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

ФК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дисципліна

РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

1.8. Пререквізити: вивчення навчальних дисциплін

Економікс.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи міжнародних економічних відносин

Тема 1. Сутність, суб'єкти та форми міжнародних економічних відносин

Поняття та економічний зміст міжнародних економічних відносин. Об'єкти та суб'єкти МЄВ. Рівні міжнародних економічних відносин. Основні принципи та форми МЄВ. Взаємозв'язок міжнародної торгівлі, руху капіталу, міграції робочої сили, валютно-фінансових відносин, міжнародного технологічного обміну та економічної інтеграції. Роль міжнародного підприємництва у системі МЄВ.

Тема 2. Міжнародне економічне середовище та глобалізація світового господарства

Поняття та структура міжнародного економічного середовища. Економічні, політико-правові, соціально-культурні, технологічні та природно-екологічні чинники розвитку МЄВ. Глобалізація та трансформація світового господарства. Глобальні економічні дисбаланси та ризики. Цифровізація, сталий розвиток і геоекономічні зміни як чинники міжнародної підприємницької діяльності.

Тема 3. Міжнародний поділ праці, спеціалізація та кооперація виробництва

Сутність і чинники міжнародного поділу праці. Міжнародна спеціалізація та міжнародна кооперація виробництва. Показники участі країн у міжнародному поділі праці. Глобальні ланцюги створення вартості. Аутсорсинг, офшоринг, рещоринг і friendshoring. Місце підприємств у міжнародних виробничих мережах.

Розділ 2. Світовий ринок та міжнародна торгівля

Тема 4. Світовий ринок товарів і послуг та міжнародна конкуренція

Поняття та структура світового ринку. Товарні, географічні та галузеві сегменти світового ринку. Кон'юнктура міжнародних ринків. Попит і пропозиція на світовому ринку. Міжнародна конкуренція та конкурентні переваги. Глобальні та нішеві ринки. Вплив цифрових платформ на трансформацію світового ринку.

Тема 5. Теорії міжнародної торгівлі та конкурентні переваги країн

Меркантилізм. Теорія абсолютних переваг А. Сміта. Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо. Теорія Хекшера – Оліна. Парадокс Леонтьєва. Теорії життєвого циклу продукту, економії на масштабі та внутрішньогалузевої торгівлі. Сучасні підходи до формування міжнародних конкурентних переваг.

Тема 6. Масштаби, структура та показники міжнародної торгівлі

Динаміка міжнародної торгівлі товарами та послугами. Товарна і географічна структура світової торгівлі. Експорт, імпорт, зовнішньоторговельний оборот і

торговельне сальдо. Експортна та імпортна квоти. Коефіцієнт покриття імпорту експортом. Показники відкритості економіки. Використання міжнародної статистики для аналізу зовнішньої торгівлі.

Тема 7. Форми та методи міжнародної торгівлі

Пряма і непряма міжнародна торгівля. Традиційний експорт та імпорт. Зустрічна торгівля. Торговельне посередництво. Біржі, аукціони, тендери та міжнародні торги. Франчайзинг як форма міжнародного підприємництва. Міжнародна електронна комерція та цифрові торговельні платформи. Базові засади використання Incoterms у міжнародних комерційних операціях.

Тема 8. Регулювання міжнародної торгівлі

Зовнішньоторговельна політика держави. Вільна торгівля та протекціонізм. Митний тариф та види мита. Квоти, ліцензування, технічні бар'єри, санітарні та фітосанітарні заходи. Антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи. Світова організація торгівлі та принципи багатосторонньої торговельної системи. Вплив торговельного регулювання на рішення міжнародного підприємця.

Тема 9. Міжнародна торгівля послугами та міжнародна логістика

Особливості послуг як об'єкта міжнародної торгівлі. Основні способи міжнародного постачання послуг. Структура світової торгівлі послугами. Генеральна угода з торгівлі послугами. Транспортні, фінансові, туристичні, інформаційні та ділові послуги. Міжнародна логістика та глобальні ланцюги постачання. Цифровізація міжнародної торгівлі послугами.

Розділ 3. Міжнародний рух факторів виробництва та технологій

Тема 10. Міжнародний рух капіталу та іноземні інвестиції

Економічна сутність і причини міжнародного руху капіталу. Підприємницький і позичковий капітал. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Форми виходу компаній на зарубіжні ринки. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість країни. Ризики міжнародного інвестування. Роль іноземних інвестицій у розвитку міжнародного підприємництва.

Тема 11. Транснаціональні корпорації та міжнародна підприємницька діяльність

Поняття та характерні ознаки транснаціональних корпорацій. Причини транснаціоналізації бізнесу. Організаційні моделі діяльності міжнародних компаній. Зарубіжні філії та дочірні підприємства. Злиття і поглинання, стратегічні альянси та спільні підприємства. Роль ТНК у глобальних ланцюгах створення вартості. Вплив міжнародних корпорацій на економіку країн базування та приймаючих країн.

Тема 12. Міжнародний науково-технологічний обмін та інтелектуальна власність

Сутність і форми міжнародної передачі технологій. Ліцензування, патенти, ноу-хау, інжиніринг, технологічне партнерство. Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності. Міжнародний захист прав інтелектуальної власності. Роль ТНК, стартапів та інноваційних екосистем у міжнародному

технологічному обміні. Цифрові технології як об'єкт міжнародного підприємництва.

Тема 13. Міжнародна міграція робочої сили та глобальний ринок праці

Економічні причини міжнародної трудової міграції. Види та основні напрями міграційних потоків. Соціально-економічні наслідки міграції для країн походження та призначення. Грошові перекази мігрантів. Міжнародний ринок праці. Висококваліфікована міграція та «відтік мізків». Дистанційна зайнятість, цифрові кочівники та формування глобального ринку талантів.

Розділ 4. Міжнародні валютно-фінансові відносини

Тема 14. Світова валютна система, валютні курси та міжнародні розрахунки

Поняття та елементи міжнародної валютної системи. Еволюція світової валютної системи. Резервні валюти та роль долара США, євро та інших валют. Валютний курс та режими валютних курсів. Валютний ринок і основні валютні операції. Валютний ризик у міжнародній підприємницькій діяльності. Основні форми міжнародних розрахунків.

Тема 15. Міжнародні кредитні відносини та платіжний баланс

Сутність і функції міжнародного кредиту. Основні форми міжнародного кредитування. Міжнародні фінансові ринки та джерела фінансування міжнародного бізнесу. Міжнародні фінансові організації. Поняття та структура платіжного балансу. Поточний рахунок та фінансовий рахунок. Причини виникнення зовнішньоекономічних дисбалансів.

Розділ 5. Міжнародна економічна інтеграція та місце України у світовій економіці

Тема 16. Міжнародна економічна інтеграція та Україна у системі міжнародних економічних відносин

Сутність, передумови та етапи міжнародної економічної інтеграції. Зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний та валютний союз. Основні інтеграційні об'єднання світу. Європейський Союз як найбільш розвинена модель економічної інтеграції. Місце України у міжнародній торгівлі, русі капіталу, трудовій міграції та глобальних виробничих мережах. Європейська економічна інтеграція України. Можливості та ризики для українського міжнародного підприємництва.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Денна форма усього	л	п	лаб.	інд.	с.р.	Заочна форма усього	л	п	лаб.	інд.	с.р.
Розділ 1. Теоретичні основи міжнародних економічних відносин												
Тема 1. Сутність, суб'єкти та форми міжнародних економічних відносин	4	2	–	–	–	2	6	2	–	–	–	4
Тема 2. Міжнародне економічне середовище та глобалізація світового господарства	4	2	–	–	–	2	5	–	–	–	–	5
Тема 3. Міжнародний поділ праці, спеціалізація та кооперація виробництва	7	2	2	–	–	3	5	–	–	–	–	5
Разом за розділом 1	15	6	2	–	–	7	16	2	–	–	–	14
Розділ 2. Світовий ринок та міжнародна торгівля												
Тема 4. Світовий ринок товарів і послуг та міжнародна конкуренція	6	2	2	–	–	2	5	–	–	–	–	5
Тема 5. Теорії міжнародної торгівлі та конкурентні переваги країн	4	2	–	–	–	2	5	–	–	–	–	5
Тема 6. Масштаби, структура та показники міжнародної торгівлі	7	2	2	–	–	3	7	–	2	–	–	5
Тема 7. Форми та методи міжнародної торгівлі	4	2	–	–	–	2	5	–	–	–	–	5
Тема 8. Регулювання міжнародної торгівлі	7	2	2	–	–	3	7	2	–	–	–	5
Тема 9.	5	2	–	–	–	3	5	–	–	–	–	5

Міжнародна торгівля послугами та міжнародна логістика												
Разом за розділом 2	33	12	6	–	–	15	34	2	2	–	–	30
Розділ 3. Міжнародний рух факторів виробництва та технологій												
Тема 10. Міжнародний рух капіталу та іноземні інвестиції	7	2	2	–	–	3	7	–	2	–	–	5
Тема 11. Транснаціональні корпорації та міжнародна підприємницька діяльність	7	2	2	–	–	3	5	–	–	–	–	5
Тема 12. Міжнародний науково-технологічний обмін та інтелектуальна власність	5	2	–	–	–	3	5	–	–	–	–	5
Тема 13. Міжнародна міграція робочої сили та глобальний ринок праці	5	2	–	–	–	3	5	–	–	–	–	5
Разом за розділом 3	24	8	4	–	–	12	22	–	2	–	–	20
Розділ 4. Міжнародні валютно-фінансові відносини												
Тема 14. Світова валютна система, валютні курси та міжнародні розрахунки	7	2	2	–	–	3	5	–	–	–	–	5
Тема 15. Міжнародні кредитні відносини та платіжний баланс	4	2	–	–	–	2	5	–	–	–	–	5
Разом за розділом 4	11	4	2	–	–	5	10	–	–	–	–	10
Розділ 5. Міжнародна економічна інтеграція та місце України у світовій економіці												
Тема 16. Міжнародна економічна інтеграція та	7	2	2	–	–	3	8	2	2	–	–	4

Україна у системі міжнародних економічних відносин												
Разом за розділом 5	7	2	2	–	–	3	8	2	2	–	–	4
Усього годин	90	32	16	–	–	42	90	6	6	–	–	78

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми та зміст практичного завдання	Кількість годин
1	Тема 3. Міжнародний поділ праці, спеціалізація та кооперація виробництва. Практичне завдання «Глобальний ланцюг створення вартості». Обрати товар або галузь та побудувати спрощену схему глобального ланцюга створення вартості: визначити країни, у яких здійснюються розроблення продукту, постачання сировини й компонентів, виробництво, складання, логістика, маркетинг і продаж. Проаналізувати міжнародну спеціалізацію учасників ланцюга та чинники розміщення окремих етапів виробництва. Визначити можливе місце українського підприємства у цьому ланцюзі.	2
2	Тема 4. Світовий ринок товарів і послуг та міжнародна конкуренція. Практичне завдання «Аналітичний огляд світового ринку». Обрати конкретний міжнародний ринок товару або послуги та проаналізувати його обсяг і динаміку, основних виробників, експортерів та імпортерів, географічну структуру, основних конкурентів, чинники попиту і пропозиції. Оцінити привабливість ринку для виходу нового підприємства та визначити основні можливості й ризики.	2
3	Тема 6. Масштаби, структура та показники міжнародної торгівлі. На основі статистичних даних обраної країни розрахувати зовнішньоторговельний оборот, сальдо зовнішньої торгівлі, коефіцієнт покриття імпорту експортом, експортну та імпорتنу квоти, показники торговельної відкритості. Проаналізувати товарну та географічну структуру зовнішньої торгівлі та сформулювати висновки щодо ступеня залучення країни до міжнародного обміну.	2
4	Тема 8. Регулювання міжнародної торгівлі. Практичне завдання «Торговельні бар'єри та міжнародний бізнес». Проаналізувати запропонований кейс запровадження мита, квоти, технічного бар'єра, антидемпінгового або іншого торговельного заходу. Визначити його вплив на експортерів, імпортерів, виробників і споживачів. Запропонувати можливі способи адаптації підприємства до зміни умов доступу на зовнішній ринок.	2
5	Тема 10. Міжнародний рух капіталу та іноземні інвестиції. Практичне завдання «Вибір країни для іноземного інвестування». Порівняти дві країни як потенційні напрями здійснення прямих іноземних інвестицій. Проаналізувати місткість ринку, макроекономічні показники, приплив ПІІ, регуляторне середовище, політичні та економічні ризики, витрати ведення бізнесу та інші релевантні чинники. Обґрунтувати вибір країни для розміщення підприємства або зарубіжної філії.	2
6	Тема 11. Транснаціональні корпорації та міжнародна підприємницька діяльність. Обрати реальну ТНК та дослідити географію її діяльності, основні зарубіжні ринки, структуру глобального ланцюга створення вартості та способи міжнародної експансії. Для нового потенційного ринку обґрунтувати доцільну форму виходу компанії: експорт, ліцензування, франчайзинг, стратегічний альянс, спільне підприємство або пряме інвестування.	2
7	Тема 14. Світова валютна система, валютні курси та міжнародні	2

	розрахунки. Практичне завдання «Валютний ризик міжнародного підприємства». На основі умовного зовнішньоекономічного контракту розрахувати вплив зміни валютного курсу на доходи експортера або витрати імпортера за декількома сценаріями. Порівняти основні форми міжнародних розрахунків та запропонувати заходи щодо зниження валютного і платіжного ризику підприємства.	
8	Тема 16. Міжнародна економічна інтеграція та Україна у системі міжнародних економічних відносин. Практичне завдання «Європейська інтеграція та можливості українського підприємництва». Проаналізувати вплив економічної інтеграції України з ЄС на умови діяльності українських підприємств. Визначити можливості для експорту, інвестування, міжнародної виробничої кооперації та включення у глобальні ланцюги створення вартості, основні бар'єри та ризики. Розробити рекомендації для українського підприємства щодо використання можливостей європейського ринку.	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ теми	Види та зміст самостійної роботи	Денна форма	Заочна форма
1	Сутність, суб'єкти та форми міжнародних економічних відносин. Опрацювати понятійно-категоріальний апарат дисципліни. Скласти схему основних форм МЄВ із зазначенням їх суб'єктів, об'єктів та взаємозв'язків. Навести приклади участі держав, міжнародних організацій, ТНК і підприємств у різних формах МЄВ.	2	4
2	Міжнародне економічне середовище та глобалізація світового господарства. Проаналізувати вплив економічних, політико-правових, соціальних, технологічних та екологічних чинників на міжнародну підприємницьку діяльність. На прикладі обраної компанії визначити ключові фактори міжнародного середовища, які формують можливості та ризики її діяльності.	2	5
3	Міжнародний поділ праці, спеціалізація та кооперація виробництва. Опрацювати сучасні форми міжнародної спеціалізації та кооперації. Дослідити глобальний ланцюг створення вартості обраного товару або галузі, визначити роль окремих країн і компаній на різних його етапах та підготувати матеріали до практичного заняття.	3	5
4	Світовий ринок товарів і послуг та міжнародна конкуренція. Обрати міжнародний ринок товару або послуги та зібрати статистичну інформацію про його динаміку, основних учасників і конкурентне середовище. Визначити фактори, що впливають на кон'юнктуру ринку, та підготувати короткий аналітичний огляд.	2	5
5	Теорії міжнародної торгівлі та конкурентні переваги країн. Порівняти основні класичні та сучасні теорії міжнародної торгівлі. Скласти таблицю «теорія – ключова	2	5

	ідея – фактор формування переваги – практичний приклад». Пояснити спеціалізацію двох обраних країн з позицій різних торговельних теорій.		
6	Масштаби, структура та показники міжнародної торгівлі. Опрацювати методику розрахунку основних показників зовнішньої торгівлі. Зібрати статистичні дані щодо експорту та імпорту обраної країни, дослідити їх товарну і географічну структуру та підготувати вихідні дані для розрахунків на практичному занятті.	3	5
7	Форми та методи міжнародної торгівлі. Систематизувати форми і методи здійснення міжнародних торговельних операцій. Порівняти прямий і непрямий експорт, посередницькі операції, міжнародні тендери, франчайзинг та електронну торгівлю. Обґрунтувати доцільний спосіб виходу малого або середнього підприємства на зарубіжний ринок.	2	5
8	Регулювання міжнародної торгівлі. Опрацювати тарифні та нетарифні інструменти торговельної політики. Знайти приклад сучасного застосування мита, квоти, антидемпінгового, технічного або іншого торговельного заходу та проаналізувати його вплив на міжнародний бізнес. Підготувати матеріали до практичного кейсу.	3	5
9	Міжнародна торгівля послугами та міжнародна логістика. Проаналізувати структуру міжнародної торгівлі послугами та визначити найбільш динамічні її сегменти. На прикладі обраної компанії дослідити роль транспортних, логістичних, фінансових, інформаційних або інших послуг у забезпеченні міжнародної діяльності.	3	5
10	Міжнародний рух капіталу та іноземні інвестиції. Опрацювати форми міжнародного руху капіталу та види іноземних інвестицій. Зібрати дані щодо припливу ПІІ до двох обраних країн, визначити основні фактори їх інвестиційної привабливості та підготувати інформаційну базу для порівняльного аналізу.	3	5
11	Транснаціональні корпорації та міжнародна підприємницька діяльність. Обрати ТНК та дослідити географію її діяльності, основні ринки, зарубіжні підрозділи, способи виходу на міжнародні ринки та роль у глобальних ланцюгах створення вартості. Підготувати короткий профіль компанії для подальшого аналізу на практичному занятті.	3	

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не заплановано.

7. Методи навчання

Викладання дисципліни «Міжнародні економічні відносини» передбачає поєднання традиційних, проблемно-орієнтованих та інтерактивних методів

навчання, спрямованих на формування системного розуміння сучасних міжнародних економічних процесів і практичних навичок їх аналізу.

Під час лекційних занять застосовуються пояснювально-ілюстративний, проблемний та аналітичний методи, тематичні презентації, порівняння економічних явищ і процесів, аналіз статистичних матеріалів, графіків, таблиць, міжнародних рейтингів, звітів та аналітичних матеріалів міжнародних організацій. Теоретичні положення розглядаються на прикладах сучасних процесів міжнародної торгівлі, руху капіталу, діяльності ТНК, валютно-фінансових відносин, трудової міграції та міжнародної економічної інтеграції.

Під час практичних занять використовуються кейс-метод, проблемне навчання, розрахунково-аналітичні завдання, порівняльний аналіз, робота в малих групах, дискусії та презентація результатів дослідження. Здобувачі аналізують міжнародні ринки, глобальні ланцюги створення вартості, зовнішню торгівлю країн, інвестиційну привабливість, діяльність транснаціональних корпорацій, торговельні бар'єри, валютні ризики та інтеграційні можливості для міжнародного підприємництва.

Особлива увага приділяється роботі з фактичними даними. Здобувачі здійснюють пошук, відбір, систематизацію та інтерпретацію статистичної й аналітичної інформації, розраховують показники міжнародної торгівлі, порівнюють країни і ринки, формулюють висновки та обґрунтовують управлінські й підприємницькі рішення.

Самостійна робота організовується через опрацювання рекомендованої літератури, офіційної статистики, аналітичних матеріалів міжнародних організацій, підготовку розрахунків, аналітичних таблиць, коротких оглядів, профілів країн і компаній, а також матеріалів до практичних занять. Для заочної форми значна частина навчальної діяльності здійснюється самостійно з використанням дистанційного курсу та електронних освітніх ресурсів.

У процесі навчання також застосовуються:

- метод дискусії – для обговорення суперечливих питань глобалізації, протекціонізму, міжнародної конкуренції, міграції, діяльності ТНК та інтеграційних процесів;

- метод ситуаційного аналізу – для оцінювання конкретних міжнародних економічних і підприємницьких ситуацій;

- порівняльний метод – для зіставлення країн, ринків, моделей торговельної політики, інвестиційного середовища та інтеграційних об'єднань;

- розрахунковий метод – для визначення показників зовнішньої торгівлі, валютних результатів та інших кількісних характеристик міжнародних економічних процесів;

- метод презентації результатів – для представлення висновків за результатами індивідуальної або групової аналітичної роботи.

8. Методи контролю

Під час вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» застосовуються поточний та підсумковий семестровий контроль.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час практичних занять та самостійної роботи здобувачів і передбачає:

- виконання та захист практичних аналітичних завдань;
- розв'язання розрахункових і ситуаційних завдань;
- аналіз міжнародних ринків, зовнішньої торгівлі, інвестиційного середовища, діяльності ТНК та інших реальних міжнародних економічних процесів;
- роботу з міжнародною статистикою, таблицями, графіками, рейтингами та аналітичними матеріалами;
- участь в обговореннях, дискусіях та представленні результатів індивідуальної або групової роботи;
- тематичне тестування за матеріалами дисципліни.

Під час оцінювання практичних та аналітичних завдань враховуються правильність застосування економічних понять і методів, достовірність та актуальність використаних даних, правильність розрахунків, глибина аналізу, логічність і аргументованість висновків, здатність інтерпретувати отримані результати та обґрунтовувати запропоновані рішення.

Для здобувачів **заочної форми навчання** та у разі скорочення аудиторного навантаження для малочисельної групи відповідні практичні й аналітичні завдання можуть виконуватися самостійно та подаватися через дистанційний курс із подальшим коротким захистом або перевіркою викладачем.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі **екзамену**.

Екзаменаційне завдання доцільно включає:

- теоретичне питання;
- практичне ситуаційне або аналітичне завдання;
- тестові завдання.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота	Максимальна кількість балів
Практичне завдання № 1. Тема 3. Міжнародний поділ праці, спеціалізація та кооперація виробництва	5
Практичне завдання № 2. Тема 4. Світовий ринок товарів і послуг та міжнародна конкуренція	5
Практичне завдання № 3. Тема 6. Масштаби, структура та показники міжнародної торгівлі	5
Практичне завдання № 4. Тема 8. Регулювання міжнародної торгівлі	5
Практичне завдання № 5. Тема 10. Міжнародний рух капіталу та іноземні інвестиції	5
Практичне завдання № 6. Тема 11. Транснаціональні корпорації та міжнародна підприємницька діяльність	5
Практичне завдання № 7. Тема 14. Світова валютна система, валютні курси та міжнародні розрахунки	5
Практичне завдання № 8. Тема 16. Міжнародна економічна інтеграція та Україна у системі міжнародних економічних відносин	5
Тематичне тестування № 1 за темами 1–8	10
Тематичне тестування № 2 за темами 9–16	10
Разом за поточний контроль	60
Екзамен	40
Сума	100

Поточний контроль – 60 балів

Практичні та аналітичні завдання – 40 балів. Передбачено виконання восьми завдань, кожне з яких оцінюється максимально у **5 балів**.

Критерії оцінювання практичного або аналітичного завдання:

– **5 балів** – завдання виконано повністю; правильно використано теоретичні положення та методи аналізу; використано актуальні й достовірні статистичні або аналітичні дані; розрахунки виконано правильно; результати належно інтерпретовано; висновки логічні, аргументовані та містять самостійну оцінку проблеми;

– **4 бали** – завдання виконано правильно та в достатньому обсязі, але наявні окремі неточності, недостатньо деталізована аргументація або висновки;

– **3 бали** – основні елементи завдання виконано, проте аналіз переважно описовий, наявні окремі помилки у розрахунках або інтерпретації даних, висновки недостатньо обґрунтовані;

– **1–2 бали** – завдання виконано частково, допущено суттєві помилки, використано недостатню інформаційну базу, відсутній повноцінний аналіз або обґрунтовані висновки;

– **0 балів** – завдання не виконано або його зміст не відповідає поставленому завданню.

Тематичні тестування – 20 балів. Проводяться два тестування по **10 балів** кожне. Доцільно передбачити по **20 тестових завдань**, кожна правильна відповідь оцінюється у **0,5 бала**. Перше тестування охоплює теми 1–8, друге – теми 9–16.

Екзаменаційне завдання оцінюється в 40 балів:

- теоретичне питання – **10 балів**;
- практичне ситуаційне або аналітичне завдання – **15 балів**;
- тестові завдання – **15 балів**.

Критерії оцінювання теоретичного питання – до 10 балів:

- **8–10 балів** – відповідь повна, правильна, логічна та аргументована; здобувач вільно володіє понятійно-категоріальним апаратом, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, наводить доречні приклади та демонструє розуміння сучасних тенденцій МЕН;
- **5–7 балів** – відповідь загалом правильна, але має окремі неточності або недостатню глибину аргументації;
- **3–4 бали** – розкрито лише основні положення питання, наявні суттєві прогалини, неточності або слабе розуміння взаємозв'язків між економічними процесами;
- **1–2 бали** – відповідь фрагментарна, містить істотні помилки та не розкриває основного змісту питання;
- **0 балів** – відповідь відсутня або не відповідає поставленому питанню.

Критерії оцінювання практичного ситуаційного або аналітичного завдання – до 15 балів:

- **13–15 балів** – завдання виконано повністю та правильно; коректно застосовано методику розрахунку або аналізу; результати правильно інтерпретовано; висновки аргументовані та безпосередньо впливають з отриманих результатів;
- **10–12 балів** – завдання загалом виконано правильно, але допущено незначні неточності у розрахунках, аналізі або обґрунтуванні висновків;
- **7–9 балів** – правильно визначено основний спосіб розв'язання, однак допущено помилки або аналіз проведено неповно;
- **1–6 балів** – завдання виконано частково, допущено суттєві методичні чи розрахункові помилки, результати недостатньо інтерпретовано;
- **0 балів** – завдання не виконано або виконано неправильно.

Тестова частина екзамену – 15 балів: 10 тестових завдань по **1,5 бала** за кожну правильну відповідь.

Здобувач вищої освіти допускається до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни за умови, що за результатами поточного контролю він набрав не менше 25 балів.

Використання технологій штучного інтелекту. Застосування ШІ під час вивчення дисципліни регулюється Політикою Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна щодо використання штучного інтелекту та Кодексом академічної доброчесності Університету.

Під час виконання практичних завдань дозволяється використовувати модель «ШІ як асистент» для пошуку і систематизації інформації, попереднього добору джерел, пояснення складних понять, структурування роботи, пошуку ідей та мовного редагування. Отримані матеріали мають допоміжний характер. Фінальний текст, розрахунки, аргументація, аналіз, інтерпретація результатів, висновки та прийняті рішення готуються здобувачем освіти самостійно. Відповіді ШІ не є науковими джерелами, а відповідальність за достовірність наведених відомостей, посилань і результатів несе здобувач освіти.

Під час усного опитування, заліку та інших контрольних заходів звернення до ШІ забороняється. Виняток становлять визначені викладачем завдання, що передбачають застосування моделі «ШІ як інструмент» для аналізу даних, створення візуалізацій, порівняння результатів роботи різних моделей або проведення навчальних експериментів. Умови та допустимі межі його застосування повідомляються до початку виконання завдання.

Кожна письмова робота повинна містити відомості про застосування ШІ. Якщо відповідні технології не використовувалися, зазначається: «Під час виконання роботи технології штучного інтелекту не використовувалися». В іншому випадку вказуються назва сервісу або моделі, дата, характер отриманої допомоги та опрацьовані за її допомогою елементи роботи. На вимогу викладача здобувач освіти надає використані запити, отримані відповіді, проміжні матеріали, вихідні дані або файли розрахунків.

Для підтвердження самостійності роботи та сформованості практичних навичок викладач може провести додаткове усне опитування або запропонувати пояснити послідовність дій, відтворити розрахунок, опрацювати дані, побудувати візуалізацію чи продемонструвати роботу з відповідним цифровим інструментом. Результати перевірки враховуються під час оцінювання. Дані автоматизованих ШІ-детекторів використовуються лише як допоміжна інформація.

Належним чином задеклароване застосування ШІ у встановлених межах не впливає на оцінку. Незадеклароване або заборонене використання, подання згенерованого матеріалу як власного чи неможливість підтвердити самостійність виконання основної частини завдання є підставою для оцінювання роботи у 0 балів та її повторного виконання. Рішення приймається за сукупністю матеріалів перевірки відповідно до критеріїв оцінювання та внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	Відмінно
70 – 89	Добре
50 – 69	Задовільно
0 – 49	Незадовільно

Зарахування неформальної освіти

Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за результати навчання, здобуті шляхом неформальної освіти, за умови їх змістової відповідності тематиці навчальної дисципліни та передбаченим нею результатам навчання. До таких форм можуть належати онлайн-курси на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus та інших), сертифіковані тренінги, семінари, професійні освітні програми, а також навчальні заходи, організовані закладами вищої освіти, міжнародними організаціями, професійними асоціаціями та іншими визнаними установами.

Для розгляду питання про зарахування результатів неформального навчання здобувач має надати документ, що підтверджує успішне завершення відповідного курсу, тренінгу, програми або іншої освітньої активності. Вибір такої активності рекомендується попередньо погодити з викладачем з метою визначення її відповідності змісту навчальної дисципліни, обсягу опанованого матеріалу та результатам навчання, передбаченим робочою програмою.

Кожне звернення щодо визнання результатів неформальної освіти розглядається індивідуально. Процедура їх визнання здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Рішення про визнання результатів навчання ухвалюється науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» на підставі поданого здобувачем освіти пакета документів.

Кількість балів, що можуть бути зараховані за результатами неформальної освіти, визначається з урахуванням змісту, обсягу та рівня опанованих результатів навчання. Незалежно від кількості додаткових освітніх активностей загальна кількість балів за поточний контроль з урахуванням зарахованих результатів неформальної освіти не може перевищувати 60 балів.

10. Рекомендована література

Основна література

Основна література

1. Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини-1: дистанційний курс на платформі Moodle, режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=2780>
2. Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини-2: дистанційний курс на платформі Moodle, режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/section.php?id=128381>
3. Міжнародні економічні відносини: підручник / За ред. О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – переробл. та доповн. / [кол. авт.]; за ред. О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – 852 с. <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/8b379207-4481-41b9-869e-9bfce7712338/content>
4. Світова економіка : підручник / За ред. О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – 526 с. <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/ec2046ef-f53b-48d0-82a0-51ca9523e34e/content>
5. Міжнародні економічні відносини : методичні рекомендації для самостійної роботи (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітніх програм «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна логістика і митна справа», «Міжнародний бізнес», «Міжнародні фінанси» та «Міжнародна електронна комерція»)/ уклад. О. А. Довгаль, К. О. Макачук. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – 60 с. <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/cf71fa06-dd3d-473c-84a3-e456578fc51a/content>
6. Міжнародні економічні відносини : методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни для студентів 3-го курсу спеціальностей «Міжнародні економічні відносини» та «Міжнародний бізнес» / уклад.: О. А. Довгаль, Л. І. Григорова-Беренда, Н. А. Казакова, К. О. Макачук. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 40 с. <https://ekhnuir.karazin.ua/items/925bd6c9-a4c8-43a7-ad83-8e670f700ffe>

Додаткова література

1. Міжнародна економіка: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / За ред. проф. А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2023. – 160 с.
2. Міжнародна економіка: Підручник / А.П. Румянцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча та ін., За ред. А.П. Румянцева. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2021. – 449 с.
3. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Ржепішевський К.І. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: Навчальний посібник. – К.: Видавничий

дім «Професіонал», 2022. – 676 с.

4. Міжнародна економіка та міжнародні відносини. Практикум/ Козик В.В. та інш. К.: Вікар, 2022.

5. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль 1. Світова система господарювання. Навчально-практичний посібник. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2021. – 368 с.

6. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. Підручник. – К.: Либідь, 2022. – 384 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. WTO Stats. URL: <https://stats.wto.org/> (дата звернення: 20.08.2026).
2. WTO Data Portal. URL: <https://data.wto.org/> (дата звернення: 20.08.2026).
3. UNCTAD Data Hub. URL: <https://unctadstat.unctad.org/EN/> (дата звернення: 20.08.2026).
4. UN Comtrade Database. URL: <https://comtradeplus.un.org/> (дата звернення: 20.08.2026).
5. World Development Indicators – World Bank. URL: <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/> (дата звернення: 20.08.2026).
6. World Integrated Trade Solution (WITS). URL: <https://wits.worldbank.org/> (дата звернення: 20.08.2026).
7. IMF Data. URL: <https://data.imf.org/> (дата звернення: 20.08.2026).
8. Eurostat – International Trade in Goods. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods> (дата звернення: 20.08.2026).
9. OECD Data Explorer. URL: <https://data-explorer.oecd.org/> (дата звернення: 20.08.2026).
10. ITC Trade Map. URL: <https://www.trademap.org/> (дата звернення: 20.08.2026).
11. ILOSTAT. URL: <https://ilostat ilo.org/data/> (дата звернення: 20.08.2026).
12. Національний банк України. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 20.08.2026).
13. WTO e-Learning Platform. URL: <https://www.learning.wto.org/> (дата звернення: 20.08.2026).
14. IMF Online Learning. URL: <https://www.imf.org/en/capacity-development/online-learning> (дата звернення: 20.08.2026).
15. WITS e-Learning. URL: <https://wits.worldbank.org/WITS/training/player.html> (дата звернення: 20.08.2026).

12. Особливості навчання в умовах дії обставин непереборної сили

Навчання в умовах обставин непереборної сили здійснюється відповідно до наказів і розпоряджень ректора за змішаною формою або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО здобувачам вищої освіти надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі, режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1665>